

ΠΕΡΙ ΦΛΥΑΡΙΑΣ. (*)

Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ εὐγενέστερον καὶ τὸ ἀγενέστερον τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐνίοτε τρομερωτέρα καὶ αὐτῶν τῶν ὀνύχων, τῶν ὀδόντων καὶ τῶν κεράτων τῶν ἀγρίων θηρίων. Τὸ μικρὸν τοῦτο μέλος ἐκτελεῖ ἔργα μεγάλα, ὅπως μικρὸν πηδάλιον διοικεῖ μέγαλα πλοῖα, ἢ μικρὰ πυρὰ κατακαίει πολλάκις ἀπέραντον θάλασσαν. Τοιαύτη πυρὰ εἶναι καὶ ἡ γλῶσσα, ὅταν μάλιστα ἀναφλέγηται ὑπὸ τῶν καταχθονίων τοῦ ἄδου δυνάμεων.

Ἀνθρώπων τινῶν ὁ γλωσσοδέτης ἀνάγκη νὰ λυθῇ ὑπὸ χειρουργοῦ, ἀλλ' οἱ φλύαροι φαίνεται ὅτι στεροῦνται γλωσσοδέτου. Ὁμοιάζουσι δὲ τὸν κουρέα ἐκείνον τοῦ βασιλέως Μίδα, ὅστις μόνος ἐξ ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἐγνώριζεν ὅτι ὁ βασιλεὺς του ἐκρυπτεν ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς του ὦτα ὄνου· ὅθεν ἠναγκάσθη νὰ ὀρκισθῇ ὅτι εἰς οὐδένα θὰ εἴπῃ τὸ μυστικόν· ἀλλὰ τὸ μυστικὸν τοῦτο τόσῳ πολὺ τὸν ἐβασάνιζεν, ὥστε μεταβὰς εἰς ἀπόκεντρον μέρος καὶ σκάψας βαθὺν λάκκον, ἐφώναξεν ἐντὸς αὐτοῦ· «Ὁ Μίδας ἔχει ὦτα ὄνου,» καὶ οὕτως εὗρεν ἀνακούφισιν.

Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ ὄργανον τοῦ λόγου, καὶ ἐν τῶν πολυτιμοτάτων δώρων, δι' ὧν ὁ Πλάστης εὐηργέτησε τὴν ἀνθρωπότητα· ἀλλ' οἱ φλύαροι καὶ αὐτοῦ τοῦ δώρου τὴν λαμπρότητα ἀμαυροῦσιν. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐσήμαινον διὰ τῆς λέξεως «λόγος» καὶ τὸν λόγον (τὴν ὁμιλίαν) καὶ τὸ πνεῦμα. Τοῦτο βεβαίως ἔχοντες ὑπ' ὄψιν οἱ φλύαροι φλυαροῦσι διὰ νὰ ἐπεδεικνύωσι τὸ πνεῦμά των· ἀλλὰ φθάνουσιν εἰς τὸ ἐναντίον ἀποτέλεσμα, δεικνύουσι δηλαδή ὅτι στεροῦνται πνεῦματος, ὅτι εἶναι ἀνόητοι. «*Si loquisses philosophus mansisses*», λέγουσιν οἱ Λατῖνοι. Οἱ φλύαροι εἶναι τόσον γεμάτοι λόγων, ὥστε μετὰ δυσκολίας δύνανται νὰ τοὺς κρατήσωσι. Καὶ τὸ γλεῦκος (ὁ μῦστος) διαρρήγνυει τὸν πίθον ὅταν δὲν ἔχη ἀέρα. Καλὸν ἤθελεν εἶσθαι ἐὰν ἐσυνείθιζον οἱ φλύαροι ν' ἀκούωσιν· ἀλλὰ τοῦτο τοὺς εἶναι ἀδύνατον· δὲν ἔχουσι καιρὸν πρὸς τοῦτο, καὶ ὁμῶς τὸ ἀπαιτοῦσι παρὰ τῶν ἄλλων.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι ἐκατηγόρουν πικρῶς τὴν γλωσσαλγίαν (*loquacitas*), καὶ ὠνόμαζον τοὺς φλυαροὺς ἀθυρογλώσσους, μὴ ἔχοντας δηλαδή θύραν ἔμπροσθεν τῆς γλώσσης. Ναὶ μὲν ἡ φύσις ἐτοποθέτησε τὴν γλῶσσαν ἐν μέσῳ σιαγόνων, ὀδόντων καὶ χειλέων, καὶ μᾶς ἔδωκε δύο ὦτα, δύο ὀφθαλμοὺς καὶ ἐν μόνον στόμα· ἀλλ' οἱ φλύαροι παραβλέπουσι

τὴν καλὴν ταύτην τῆς φύσεως πρόθεσιν, ἡ γλῶσσα των δὲν ἔχει Κυριακὴν (ἡμέραν ἀναπαύσεως) ὡς λέγουσιν οἱ Ἀραβες, ἀλλ' εὐρίσκεται εἰς ἀένναον ἐργασίαν. Εὐχαρίστως θὰ ἐδίδον οἱ φλύαροι ἐν ἐκ τῶν ὠτίων ἀντὶ δευτέρας γλώσσης, καθ' ὅσον μάλιστα πολλοὶ ἐξ αὐτῶν φαίνεται ὅτι ἔχουσι δύο ὦτα, διὰ ν' ἀποβάλλωσιν ἀμέσως διὰ τοῦ ἐνὸς ὅ,τι εἰσέρχεται διὰ τοῦ ἐτέρου.

Ἡ μόνη σωτηρία ἐνώπιον φλυαροῦ εἶναι ἡ φυγή, διότι δυστυχῶς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κλείσῃ τις τὰ ὦτα καθὼς κλείει τοὺς ὀφθαλμούς. Καὶ ἀνθρώποι ὀλιγόλογοι συνήθως καθίστανται ἐν κρασσοκατανύξει φλύαροι. Οὕτω πρὸ πολλοῦ ἐσυγχώρησα τὸν μοναχὸν ἐκεῖνον, ὅστις μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καθ' ἣν ἐφλυάρουν περὶ παπῶν καὶ μοναχῶν, μοι εἶπεν· «Ἡ γλῶσσά σου εἶναι τρυπημένη.»

Ὁ Ἡρόδοτος διηγεῖται, ὅτι σῶμα Σκυθῶν ἐτράπη εἰς φυγὴν διὰ τῆς φωνῆς ὄνου· ἡμεῖς δὲ οἱ ἀπόγονοι τῶν Σκυθῶν, δὲν πρέπει νὰ αἰσχυνώμεθα τρεπόμενοι εἰς φυγὴν ἐνώπιον φλυαρῶν.

Καὶ οἱ ἀρχαῖοι εἶχον φλυαροὺς· ἀπόδειξις ἡ διατριβὴ τοῦ Πλουτάρχου περὶ τοῦ ἀπὸς δεῖ ἀκροάζεσθαι. «Ὁ Ἀλκιβιάδης ἀπέκοψέ ποτε τὴν οὐρὰν τοῦ σκύλου του, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ εὕρωσιν οἱ Ἀθηναῖοι ὕλην ὁμιλίας καὶ τὸν ἀφήσωσιν ἀνενόχλητον νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς πολιτικούς αὐτοῦ σκοπούς. Ἡ Ῥωμαία ἐκείνη κυρία, ἥτις ζητοῦσα νὰ μάθῃ παρὰ τοῦ ἀνδρός τῆς διατί συνέρχεται ἐκτάκτως ἡ γερουσία, ἤκουσεν εἰς ἀπάντησιν, ὅτι συνέρχεται ἐπειδὴ ἐθεάθη πετῶν ὑπεράνω τῆς πόλεως κορυθαλὸς μὲ χρυσοὺς περικεφαλαίαν καὶ μὲ δόρυ, διέδωκεν ἀμέσως τὸ μυστικὸν εἰς ὅλας τὰς φίλας τῆς, ὥστε ἅπασα ἡ πόλις τὸ ἔμαθε καὶ πρὶν ἢ ὁ σύζυγός τῆς μεταβῇ εἰς τὴν γερουσίαν. Οἱ φλύαροι νομίζουσι πάντοτε ὅτι κατὰ ἀκούουσι, καὶ αἱ ὄντως φλύαροι γυναῖκες μὲ περισσοτέραν δυσκολίαν κρατοῦσι μυστικὸν ἢ τὸ δραστηριώτατον καθάρσιον.

Ἀφεύκτως καὶ ἡ ἀρχαιότης θὰ εἶχεν ἐξόχους φλυαροὺς· ἄλλως οὔτε ὁ Θεόφραστος θὰ συνέττατε τὰ δύο κεφάλαιά του περὶ φλυαρῶν, οὔτε ὁ Ὀράτιος θὰ περιέγραφε τοσοῦτον ἐπιτυχῶς τὸν φλύαρον. Οἱ ἀρχαῖοι μάλιστα εἶχον καὶ ἐλάττωμα, τὸ ὅποιον ἡμεῖς εἰς μικρότερον βαθμὸν ἔχομεν· ἐκρίνον δηλαδή πολλάκις τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τοὺς λόγους, οὓς δημοσία ἐξεφώνουν. Ὁ Θουκυδίδης ἔλεγε χλευαστικῶς περὶ τοῦ Περικλέους· «Ὅταν ἀγωνίζωμαι πρὸς αὐτὸν καὶ ἂν τὸν καταβάλω, αὐτὸς διίσχυρίζεται τὸ ἐναντίον καὶ οἱ θεαταὶ τὸν πιστεύουσι.» Καὶ οἱ τεχνῖται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐσυσταίνοντο διὰ λόγων καὶ ἀγορεύσεων. Οὕτως Ἀθηναῖός τις, προκειμένου περὶ σπουδαίας οἰκοδομῆς, τόσον πολὺ ἐφλυάρησεν, ὥστε οὐδεὶς ἀμφέβαλλε πλέον, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ κα-

(*) Μετεφράσθη ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ, ἐκ τοῦ Δημοκρίτου τοῦ C. J. Weber. Εἶναι δὲ τὰ μάλιστα ἀξία καὶ ἀναγνώσεως καὶ μελέτης.

ταλληλότατος πρὸς ἐπιχειρήσιν τοῦ ἔργου τεχνίτης. Τότε ἐνεφανίσθη ἕτερος τεχνίτης καὶ εἶπεν· « Ἀθηναῖοι! ὅ,τι αὐτὸς λέγει ἐγὼ θὰ τὸ πράξω. » Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ἀρκετὸν νοῦν νὰ προτιμήσωσι τὸν δεύτερον τοῦ πρώτου.

Κάρολος ὁ Β' βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, πρέπει δικαίως νὰ ὀνομασθῇ βασιλεὺς τῶν φλυάρων. Εἰς τοὺς περισταμένους ἐδιηγεῖτο ἐν ἐκτάσει καὶ κατ' ἐπανάληψιν τὰ κατὰ τὴν Σκωτίαν, τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ὀλλανδίαν συμβάντα αὐτοῦ, καὶ συνήθως οἱ ἀκροαταὶ ἐγίνοντο ἄφαντοι ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου χωρὶς ἢ αὐτοῦ Μεγαλειότης νὰ τὸ ἐννοήσῃ. Ὁ Ῥόχεστερ τῷ ἔλεγεν, ὅτι ἀπορεῖ πῶς ἡ Α. Μ. ἐνθυμεῖται καὶ τὸ ἐλάχιστον περιστατικόν, καὶ ἐν τούτοις λησμονεῖ ὅτι τὰ πάντα μυριάκις ἤδη ἐδιηγήθη. Καὶ αὐτὸς ὁ Κάρολος ἐθαύμαζε τὸ μνημονικὸν ἐνὸς αὐλικοῦ του, ὅστις ἐνθυμεῖτο πάντα, ὅσα αὐτὸς τῷ εἶχε διηγηθῇ, λησμονῶν ὅτι τὴν προτεραίαν ἀκόμη αὐτὸς τοῦ τὰ εἶχε διηγηθῇ. Ὅθεν εὐχαρίστως ἀπετείνετο πρὸς ξένους, οἵτινες συνήθως κατεγοητεύοντο ὑπὸ τῆς βασιλικῆς ταύτης εὐπροσηγορίας, ἥτις οὐδὲν ἕτερον ἦτο ἢ καθαρὰ φλυαρία. Τίς δὲν ἔτυχε ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ζωὴν του τοιαύτους φλυάρους; Περί αὐτῶν καὶ περὶ ὀχληρῶν ἐπιστολογράφων εἰπέ ποτε ἀστεῖός τις· « Λέγεται ὅτι ἀπέθανον, πλὴν δὲν τὸ πιστεύω, διότι δὲν μοι ἔδωκαν τὴν ἀγγελίαν τοῦ θανάτου των. »

Οἱ φλύαροι ὁμοιάζουσι τὸν κορυδαλόν, ὅστις οὐδέποτε ὑψοῦται εἰς τὸν ἀέρα ἀνευ πολλῶν ἐλιγμῶν καὶ περιστροφῶν, καὶ τότε μόλις ἄδει τὸ ἄσμά του. Καὶ ἐντὸς κλωβίου εὐρισκόμενον τὸ πτηνὸν τοῦτο προσπαθεῖ νὰ ὑψωθῇ καὶ κτυπᾷ μὲ τὴν κεφαλὴν του, καὶ ἐὰν τὸ ἄνω μέρος τοῦ κλωβίου ᾖ σκληρόν, κτυπᾷ, πίπτει ζαλισμένον καὶ σιωπᾷ. Κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρουσι τοῦ κορυδαλοῦ οἱ φλύαροι, ὅτι οὗτοι οὐδέποτε σιωπῶσι.

Συνήθεις φράσεις εἶναι· « Λέγεται ὅλη ἡ πόλις τὸ λέγει, » καὶ ἐνίοτε δὲν τὸ εἶπεν ἢ εἰς καὶ μόνος ψεύστης. Ὁ Λούθηρος ἐπρότεινέ ποτε τὸ ἐξῆς αἰνιγμα· « Ποῖον εἶναι τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποῖον ἓνα μὲν ἄνθρωπον πτενοχωρεῖ, εἰς δύο ἀρμόζει, καὶ εἰς τρεῖς καθίσταται ὑπὲρ τὸ θεὸν εὐρύ; » Τὸ μυστικόν· διότι ἅμα τρεῖς γνωρίζουσι μυστικόν, τὸ γνωρίζουσιν ἑκατόν.

Τὰ μυστικά εἶναι πρὸς τοὺς φλυάρους ὅ,τι ἐπὶ τῶν Λουδοβίκων τῆς Γαλλίας ἦσαν τὰ λεγόμενα μυστικά τοῦ ταχυδρομείου, δηλαδὴ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποσφραγίζειν τὰς ἐπιστολάς. Ὅλοι οἱ φλύαροι εἶναι φύσει περιέργοι. Πόθεν ἄλλως ἤθελον εὖρεϊ ὕλην ὁμιλίας; Καὶ ἂν μὲν περιορίζετο ἡ περιέργεια αὕτη εἰς τὴν περιέργειαν τῶν κουρέων, τὸ κακὸν ἤθελον εἶσθαι ἀναλόγως μικρόν· ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ περιέργεια γεννᾷ τὴν συκοφαντίαν, τὴν κακολογίαν, τὴν

κατασκοπίαν, τὴν μυστικὴν ἀστυνομίαν, καὶ ταῦτα πάντα τότε μόνον δύναται νὰ περιφρονῇ τις, ὅταν ἡμπορῇ νὰ λέγῃ ὡς ὁ Αὐγουστός· « Ἀρκεῖ νὰ εἴμεθα ἀσφαλεῖς, ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ μᾶς βλάψῃ. » Ἡμεῖς δὲ ἅς λέγωμεν τοῦλάχιστον τὸ τοῦ Λουθήρου· « Ὅταν γνωρίζῃς τι σιωπᾷ, ὅταν ἦσαι πῶς καλὰ μέινει, ὅταν ἔχῃς τι διατῇρε αὐτό· διότι ἡ δυστυχία ταχεῖ προβαίνει θήματι. »

Ὡς εἰς ψεύστας, ὅταν τερῶσι τὰ ὅρια, οὕτω καὶ εἰς φλυάρους δύσκολον εἶναι ν' ἀντεῖπῃ τις· ἐπὶ δυσκολώτερον ἀποβαίνει τοῦτο ὅταν ὁ φλύαρος ᾖ γέρον καὶ οἱ ἀκροαταὶ νέοι, ἢ ὅταν ᾖ λόγιος ἢ ἐξοχός τις ἀνὴρ. Περιττὸν ἐνταῦθα νὰ εἰπωμεν ὅτι τὸ ν' ἀντεῖπῃ τις εἰς τὰς γυναῖκας εἶναι ὅλως ἀδύνατον. Ὁ φλύαρος, ὅταν σ' ἐπισκέπτεται, σὲ παρακαλεῖ νὰ μὴ ἐνοχλήσῃς, οὐχ ἥττον ὁμῶς κάθηται πλησίον σου ἐπὶ ὥρας ὀλοκλήρους, ζητεῖ σιγάρων, καὶ σὲ ἀπασχολεῖ καὶ ἂν σ' εὕρισκῃ ἐργαζόμενον. Καὶ σὺ ἀναγκάζεσαι νὰ τὸν ἀκούῃς καὶ νὰ τὸν πιστεύῃς (τὸ πιστεῦναι ἐξ εὐγενείας, ὡς λέγουσιν οἱ Ἴταλοι) καὶ σπανιώτατα συμβαίνει ν' ἀναχαιτίσῃ τὸν ῥοῦν τῆς φλυαρίας του, ἐκτὸς μόνον ὅταν κάμῃς ὅ,τι κάμει τις εἰς τοὺς βατράχους. Οἱ βάτραχοι παύουσιν ἀπὸ τοῦ νὰ κοᾷωσιν ἅμα ὡς πλησιάσῃ τις φῶς εἰς τὸ χεῖλος τῆς λίμνης. Πάντες οἱ φλύαροι ὑπάκουται εἰς τὸν ζυγὸν τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου. Τὸ ἐλάχιστον περιστατικόν, ἔστω καὶ ὅλως ἀσήμαντον καὶ δευτερεύον, κεντᾷ τὴν φαντασίαν των, καὶ ἀλλοίμονον! ὅταν ἀπαξ εὖρωσι κατήφορον. Ποῖα δύναμις ἀναχαιτίζει αὐτοὺς πλέαν; Πολλάκις δὲ συμβαίνει νὰ σοι εἴπῃ ὁ φλύαρος· « Νὰ 'πάρῃ ὁ δ...! ἔχασα τὴν σειρὰν τοῦ λόγου. Τί ἔλεγα; »

Οἱ φλύαροι εἶναι ὡς αἱ κεναὶ φιάλαι· αἱ πλήρεις φιάλαι δὲν ἡχοῦσιν· ἀλλ' ἐνίοτε καὶ λόγοι πλήρεις γνώσεων καὶ ἰδεῶν, καὶ μάλιστα προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν περιπίπτουσιν εἰς τὸ ἐλάττωμα τῆς φλυαρίας ἐν μέρει μὲν ἐκ κενοδοξίας ἐν μέρει δὲ καὶ συνεπείᾳ τοῦ μονήρους βίου των. Γίνονται δ' εὐγλωττοὶ ὅταν, διαμείναντες ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἐβδομάδας μεταξὺ τῶν βιβλίων των, συναναστρέφονται αἰφνης ἄλλους ἀνθρώπους, ὡς οἱ χῆνες, οἵτινες φωνάζουσιν ἅμα ὡς πλησιάσωσιν ἄλλοι χῆνες, ἢ ὡς καλόγηροι καὶ καλογραῖαι. Ἐξοχοὶ συγγραφεῖς ἢ καθηγηταί, συνειθισμένοι νὰ θεωρῶνται ὡς θεοὶ ἐν τῇ πόλει ἐνθα διαμείνουσιν, ὁμοιάζουσι φαντάσματα, τὰ ὅποια δὲν ἀνοίγουσι τὸ στόμα των πρὶν ἢ προσφέρῃ τις εἰς αὐτὰ τὸν ἀπαιτούμενον φόρον τοῦ σεβασμοῦ. Ὁ Ραῦνάλ ὅταν ἐτίμα μίαν συναναστροφὴν διὰ τοῦ λόγου του, ἐκτύπα μὲ τὴν χεῖρά του ἐπὶ τῆς τραπέζης ὅσάκις τις τῶν παρευρισκομένων δὲν ἐπρόσεχεν. Ἑτέρος καθηγητῆς ἐσυνεῖθιζε νὰ λέγῃ· « Προσέχετε, Κύριοι, ἄλλως χάνετε σπουδαιότατον ἀνέκδοτον. » Ἄλλοι πά-

λιν φλύαροι σὲ κρατοῦσιν ἀπὸ τοῦ ἐπενδύτου σου ἢ ἀπὸ τοῦ καμβίου, διὰ νὰ τοὺς ἀκούσῃς μέχρι τέλους, ἂν καὶ ἤθελεν εἰσθαι προτιμότερον νὰ ἐκράτουν τὴν γλῶσσάν των. Καὶ αὐτὸς ὁ εὐφρεστάτος βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας Φριδερίκος ὁ Μέγας, ὅστις ἠγάπα τὸν ἥρμον βίον, δὲν ἦτο ὅλως ἐλεύθερος τῆς ἀδυναμίας ταύτης, καὶ μάλιστα ὁσάκις παρεκάθητο εἰς τράπεζαν καὶ ἐπινεν οἶνον καμπανίτην. Τὸ κακὸν ἦτο διὰ τοὺς προσκεκλημένους εἰς τὴν βασιλικὴν τράπεζαν, ὅτι ἦσαν ὑποχρεωμένοι ν' ἀκώωσι τὰς βασιλικὰς φλυαρίας καὶ τοὺς ἀστεϊσμούς· οὐδ' ἐτόλμων ν' ἀπαντήσωσι δι' ἄλλων ἀστεϊσμῶν.

Τὴν γαλλικὴν λέξιν *gêner* (συστολήν) παρήγαγον τινες ἀπὸ τῆς Γεέννης, τῆς γνωστῆς παρὰ τὰ Ἱεροσόλυμα πεδιάδος, ὅπου οἱ Ἀμμωνῖται ἐθυσίαζον εἰς τὴν θεότητά των παιδία, ὧν τὰς κραυγὰς καὶ οἰμωγὰς ἐκάλυπτον διὰ τοῦ ἤχου τυμπάνων καὶ σαλπύγων· ὅθεν καὶ ἡ πεδιάς ἐκείνη θεωρεῖται ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ὡς ὁ ἄδης ἢ ὡς τόπος ὀδυρμῶν. Εἰς τοιαύτην Γεένναν μᾶς εἰσάγουσιν οἱ φλύαροι, οἵτινες πολλάκις οὐ μόνον καταστρέφουσιν ἡμῶν τὰς καλλιτέρας στιγμὰς τοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ μᾶς συκοφαντοῦσι καὶ θεωροῦσιν ἑαυτοὺς τόσοσπονδαίους, ὅσον καὶ οἱ τυμπανισταὶ καὶ οἱ σαλπικταὶ τῆς Γεέννης, ἢ ὅσον οἱ ποιητῖσκοι καὶ οἱ λευκότριχες βιβλιοκρίται. « Τὸν ἄνθρωπον, ὅστις τὸν ἀπόντα φίλον κατηγορεῖ ἢ δὲν ὑπερασπίζεται συκοφαντούμενον, ὅστις ἐνασμενίζεται νὰ διεγείρῃ τὸν γέλωτα, καὶ εἰς πρᾶγμα, τὸ ὅποιον αὐτὸς ἐπλάσε, λέγει ἑαυτὸν αὐτόπτην μάρτυρα, καὶ ὅστις δὲν δύναται νὰ κρατῇ μυστικὸν τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ, τὸν ἄνθρωπον τοῦτον καλῶ αἰσχρόν. Ῥωμαῖοι, φυλαχθῆτε ἀπ' αὐτόν! »

Μετὰ τοὺς λογίους ἔρχονται οἱ κουρεῖς, οἱ Ἑβραῖοι καὶ οἱ Μαῦροι. Ὁ κουρεὺς τῶν κουρέων (τοῦ "Αλδεργ), ὅστις θὰ ὠμίλει διὰ τῶν ῥωθίωνων, εἴαν τις τοῦ ἐκράτει τὸ στόμα, εἶχε τρία τινὰ διηγήματα, δι' ὧν ἐβασάνιζε τοὺς πελάτας του· τὸν καταδιωγμὸν τοῦ ἐπισκόπου Ἀρίου, ἀφ' οὗ κατάγονται οἱ αἰρετικοὶ Ἀριανοί, τοὺς κόρητας καὶ παλατίνους τῆς Γερμανίας καὶ πρὸ πάντων τὴν εἰς Κίελον ἀποδημίαν του. Πολλοὶ εὐχαριστεῦνται εἰς τὰς διηγήσεις καὶ φλυαρίας τῶν κουρέων των, ὡς οἱ μεγάλοι τῆς γῆς εἰς τὰς φλυαρίας τῶν αὐλικῶν καὶ ὑπηρετῶν των. Καὶ ἐγὼ εἶχόν ποτε κουρέα, ὅστις καίτοι ἐλκείνως τραυλίζων, ἦτον εἰς ἄκρον φλύαρος. Ἰσως θὰ ἠδύνατο καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος ν' ἀποφύγῃ τὴν στρατολογίαν, ὡς ὁ ἀγγλος ἐκεῖνος κληροῦχος, ὅστις εἶπεν εἰς τὸν λοχαγόν του· « Κύριε λοχαγέ, τραυλίζω. — Ἀδιάφορον, τὸ ἔργον σου θὰ ἦναι νὰ μάχησαι καὶ ὄχι νὰ φλυαρῇς. — Ἀλλ' ὑποθέσατε ὅτι εἶμαι σκοπός· δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιπέσῃ ὁ ἐχθρὸς πρὶν ἐγὼ προφθάσω νὰ φωνάξω τὸ τ-τ-τίς σύ; — Θὰ σὲ τοποθετήσω πλη-

σίον ἄλλου στρατιώτου, ὥστε δὲν θὰ ἔχῃς παρὰ νὰ πυροβολῇς. — Ἀλλὰ τότε θὰ μὲ φονεύσουν πρὶν ἤμπαρῶ νὰ εἰπῶ χα-χα-χάρεις! » Ὁ λοχαγὸς ἀπέπεμψε τὸν ἄνδρὸν τοῦτον.

Ὑπάρχουσι δὲ, καὶ πρὸ πάντων ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἄνθρωποι ἔχοντες ἐπάγγελμα τὴν διήγησιν· ὁμοιάζουσιν οὗτοι τὰ ὠρολόγια ἐκεῖνα μὲ μουσικὴν, τὰ ὅποια μυριάκις ἤδη ἐπαιζαν τὴν αὐτὴν μελωδίαν. Συνήθως οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἀγγέλλουσι τὴν ἐναρξιν τοῦ λόγου των διὰ φυσικῶν τινῶν προανακρουσμάτων, ἢ τοι βηχός, ἀπομύξεως ἢ τῶν τοιούτων, ὥστε εὐκόλον καθίσταται νὰ τοὺς διαφύγῃ τις ἐγκαίρως. Οὕτω καὶ τὸ ὠρολόγιον προειδοποιεῖ διὰ τινος κρότου, ὅτι θὰ σημάνη τὴν ὥραν· οὕτω καὶ ὁ ἀλέκτωρ σαλεύει τὰ πτερά του πρὶν φωνάζῃ.

Ὅσον κατωτέρας τάξεως εἶναι οἱ φλύαροι, τοσοῦτον διεξοδικώτερα ἀποβαίνουνσι τὰ διηγήματά των. Γραῖά τις ὑπέρετις, ἥτις ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν μ' ἐπισκέπτεται, μ' ἐγύμνασε πολλάκις εἰς τὴν ὑπομονὴν, καὶ ὁσάκις προσθέτει· « Λοιπὸν, δύο λέξεις ἀκίμη καὶ τελειώνω, » ἀρχίζει καὶ πάλιν τὴν διήγησίν της ἐξ ἀρχῆς. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην τῶν φλυάρων ὑπάγονται τὴν σήμερον καὶ πολλὰ συγγράμματα, πρὸ πάντων ὁδοιπορικὰ βιβλία, καὶ μάλιστα ὅταν ὁ συγγραφεὺς ἐνασμενίζεται νὰ διηγῇται μᾶλλον τὰ κακὰ ἢ τὰ καλὰ τοῦ τόπου, ὃν περιγράφει, καθόσον περὶ κακῶν εὐρίσκει τις ἀείποτε ἀφθονωτέραν τὴν ὕλην, ὁ δὲ ἄνθρωπος εἶναι φύσει ἐπιφρεπέστερος εἰς τὸ νὰ ἐνθυμῇται τὰ κακὰ ἢ τὰ καλὰ. Οὕτω Γερμανὸς τις περιηγητὴς διηγεῖται ὅτι ἐν Ἰταλίᾳ ἐν ταῖς θρησκευτικαῖς πομπαῖς εἶδεν ἄνθρώπους ἐνησχολημένους εἰς τὸ νὰ συλλέγωσι τὸ ἀπὸ τῶν λαμπάδων ἀποσταλάζον κηρίον, καὶ προσθέτει ὅτι τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν φρικωδεστάτων δεισιδαιμονικῶν τοῦ ὄχλου· καὶ ἐν τούτοις οἱ πτωχοὶ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι συλλέγουσι τὰς σταγόνας τοῦ κηρίου, ὅπως ἀντὶ ὀλίγων λεπτῶν πωλήσωσιν αὐτὰς εἰς τὸ κηροποιεῖον.

Παράδοξον εἶναι ὅτι οἱ δυστυχεῖς Μαῦροι, μετὰ τὴν ἐπίμκνον τῆς ἡμέρας ἐργασίαν, παραιτοῦνται εὐχαρίστως τοῦ ὕπνου ὅταν τοῖς ἐπιτρέπηται νὰ φλυαρῇσιν κατὰ κόρον. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς Ἑβραίους. Τίς δὲν ἔτυχε νὰ δώσῃ εἰς μεταπράτην Ἑβραῖον ὅ,τι ἐξήτει μόνον καὶ μόνον διὰ ν' ἀπαλλαχθῇ αὐτοῦ; Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας Ἰωσήφ Β' ἠνάγκασε τοὺς Ἑβραίους νὰ ὑπηρετήσωσιν ὡς στρατιῶται· τῶν στρατιωτῶν τούτων ἡ γύμνασις ἦτο ἐργασία ὀχληροτάτη διὰ τοὺς ἀξιωματικούς. « Ἐκαστον πρόσταγμα ἐπανελαμβάνετο ὑφ' ὅλων τῶν φλυάρων Ἑβραίων. « Τί εἶπεν; Εἰς προσοχὴν! εἶπεν· εἰς προσοχὴν. » Καὶ ὅταν ὁ ἀξιωματικὸς ἐφώναζε· « Σιωπὴ! » οἱ Ἑβραῖοι ἐπανελάμβανον· « Τί εἶπε; Σιωπὴ! εἶπεν· εἶπε σιωπὴ! »

Οἱ φλύαροι εἶναι ὡς τὰ ζῶα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἀποτελοῦσι τὴν μετάβασιν ἀπὸ τῶν τετραπόδων πρὸς τὰ πτηνά. Τοῦτο ἰσχύει πρὸ πάντων διὰ τὰς φλύαρους γυναῖκας, ὡς φρονεῖ καὶ ὁ Πλούταρχος, ὅστις διηγεῖται πού ὅτι ἄγριοι χῆνες διαβαίνοντες ὄρος, ἐνθα ἐνέδρευον κατ' αὐτῶν πολλοὶ ἀετοί, ἠναγκάσθησαν νὰ κρατῶσιν ἐντὸς τοῦ ῥάμφους τῶν λίθους ἵνα μὴ προδοθῶσι διὰ τῆς λαλαγῆς τῶν. Ἀστεῖός τις εἶπεν ὅτι ἡ φύσις ἐπλασε τὸ γυναικεῖον φύλον ἀγένειον, διότι ἀδύνατον ἦθελεν ἀποβῆ νὰ ζυρίσῃ τις γυναῖκα ἐν ἡσυχίᾳ. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τῶν ὀδόντων στεραῦνται συχνότερον αἱ γυναῖκες ἢ οἱ ἄνδρες καὶ τοῦτο προσέρχεται μὲν καὶ ἐκ τῶν τοκετῶν, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ γλῶσσα διηνεκῶς εἰς κίνησιν εὐρισκομένη προσκρούει συχνότερον κατὰ τῶν ὀδόντων καὶ τοὺς καταστρέφει. Πολλὰ κυρίαὶ ἐκλαμβάνουσι τὸ πολὺ καὶ ταχέως λαλεῖν ὡς εὐφυῖαν καὶ συγχέουσι φανερώς τὴν *la-quentia* (γλωσσαλγίαν) μὲ τὴν *eloquentia* (εὐγλωττίαν). Ἐν τούτοις εἰς τὰς ὡραίας κυρίας τὰ πάντα εἶναι ἐπιτετραμμένα καὶ ἡ φλυαρία τῶν αὐτῇ γίνεται εὐχάριστος.

« Il n'appartient qu' aux belles
D' éterniser les bagatelles, »

λέγουσιν οἱ Γάλλοι, οἵτινες κατὰ τοῦτο εἶναι εὐγενέστεροι τῶν Γερμανῶν, οἵτινες λέγουσι· « Τρεῖς γυναῖκες, τρεῖς χῆνες καὶ τρεῖς βάρβαροι ἀποτελοῦσι πανήγυριν. » Παρὰ τῷ ὀχλῷ ἀπαντῶμεν φλύαρους γυναῖκας, ὧν ἡ γλῶσσα δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀκρόνης, καὶ αἱ ὅποιαι καὶ τὸν ἀνεκτικώτερον τῶν ἀνδρῶν φέρουσιν ἐνίοτε εἰς ἀπελπισίαν. Αἱ γυναῖκες αὐται, ἀφ' οὗ φλυαρήσωσι καὶ κατηγορήσωσιν ἀνηλεῶς, προσθέτουσι συνήθως· « Ἀλλὰ, κουμπάρα μου, σὲ παρακαλῶ πολὺ, ὅλ' αὐτὰ νὰ μείνουν μεταξὺ μας. » Τοιούτου εἶδους φλυαρίας δὲν ἀπαντῶμεν εἰς τοὺς ἀνδρας· οὐχ ἦττον ὅμως ὁ Σαίξπηρος ἔχει δίκαιον λέγων, ὅτι ἐνίοτε ἡ φλυαρία εἶναι καλὸν συστατικόν. « Λέγω ὅτι ὁ ἀνὴρ, ὁ ἔχων γλῶσσαν δὲν εἶναι ἀνὴρ, εἴαν διὰ τῆς γλώσσης τοῦ δὲν ἦναι εἰς κατὰστασιν νὰ καταβάλλῃ γυναῖκα. » Ὁ θάνατος ἀνὴρ καταφεύγει πολλάκις εἰς τὸ δίκαιον τῆς τιμωρίας, καὶ τότε ἡ γυνή, ὡς ἔχομεν πλεῖστα ὅσα παραδείγματα, πίπτει εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον, μένει δηλαδὴ ἐπὶ ἡμέρας ὀλοκλήρους βωδῇ (τὸ κοινῶς λεγόμενον *basstā muṭtra*). Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ὁ ἀνὴρ ἀναγκάζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ ἐνδώσῃ. Ἡ μεγάλη εὐγλωττία τῶν γυναικῶν ἀναπτύσσεται πρὸ πάντων παρὰ τὴν τράπεζαν τοῦ καφέ ἢ τοῦ τσαΐου. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον ὅστις πέσει τότε εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν! Πολλάκις τὸ ἐντιμότερον ὄνομα ἀναλύεται ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ὡς ἀναλύεται ἡ ἐν τῷ καφέ ἢ τῷ τσαΐῳ ζάχαρις. « Ἡ γλῶσσα τῆς γυναικὸς τρέχει » λέγει ὁ Γερμανός. Ὑπάρχουσι φλύαροι γυναῖκες, αἵτινες εὐ-

ρίσκουσαι τὰς μονοσυλλάβους λέξεις ὑπὲρ τὸ δέον βραχείας, τὰς ἐπαναλαμβάνουσι δις καὶ τρίς ὡς νὰ ἐτραυλίζον. Τὴν φλύαρον γυναῖκα ὑποδέχονται αἱ φίλαι τῆς πάντοτε μὲ μεγίστην ἀνυπομονησίαν καὶ μὲ ἀνοιχτὸν στόμα, ὡς τὰ μικρὰ τῶν χελιδόνων τὰς προσερχομένας μητέρας τῶν, ἢ ὡς τὸ ἀκρατῆριον ἐν ταῖς βουλαῖς περιφήμους καὶ εὐγλωττους ῥήτορας.

Ἡ καταλληλοτάτη τῶν γλωσσῶν πρὸς φλυαρίαν εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ γαλλικὴ, καὶ ὁ βουλούμενος, εἴτε κύριος εἴτε κυρία, νὰ γυμνασθῇ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φλυαρίας ἄς ἀναγνώσῃ τὰς ἐπιστολάς τῆς περικωνύμου Μαρκεσίας Σεβινιέ (*). Εὐφυῆς τις Γαλλίς, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐπαρουσιάσαν ποτε ἄνδρα περίφημον καὶ ὑψηλὴν κατέχοντα θέσιν, τῷ ἀπύθνησε μίαν κατόπιν τῶν ἄλλων πλείστας ἐρωτήσεις, χωρὶς οὔτε κἂν νὰ περιμείνῃ τὴν ἀπάντησίν του· καὶ ἀφ' οὗ ὁ Κύριος ἐκεῖνος ἀνεχώρησεν, εἶπεν· « Αἱ πόσον πνεῦμα ἔχει ὁ Κύριος αὐτός; » καὶ ὁ εὐφυῆς οὗτος κύριος, ὅστις οὐδὲ λέξιν εἶχε προφέρει, ἦτο — ἄλαλος. Τὸ ὡραῖον ἄγαλμα τῆς ἀρχαιότητος, τὸ ὅποιον εἶναι γνωστὸν ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀκονητοῦ, δὲν ἔπρεπε νὰ λείπῃ ἀπὸ κανὲν τιμώνιον (*boudoir*). Ὁ ἀκονητὴς οὗτος παρίσταται ἀκονίζων μάχαιραν καὶ διακόπτων τὴν ἐργασίαν διὰ ν' ἀκροασθῇ. Τόσον λαμπρὰ δὲ ἐξεικονίζεται, ὥστε βλέπων τις αὐτὸν ἀκουσίως ἀκροάζεται. Ἡδύνατο ὅμως τὸ ἄγαλμα τοῦτο ν' αὐξήσῃ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὠτακουστῶν.

Τοὺς εὐαισθητοὺς καθιστῶσιν αἱ συκοφανταὶ δυστυχεστάτους. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ συνειθίσῃ νὰ προβλέπῃ τὸ τί θὰ εἴπῃ ὁ κόσμος. Φλύαρος γυνὴ ἀκούουσα ἄλλην φλυαροῦσαν φλυαρεῖ καὶ αὐτὴ, ὡς οἱ σκύλοι γαυγίζουσιν ὅσάκις ἀκούουσιν ἄλλους σκύλους γαυγίζοντας. Πολλάκις αἱ τοιαῦται γυναῖκες ἀποδίδουσιν εἰς ἀνδρας λόγους, οὓς οὗτοι οὐδέποτε ἀνέφεραν, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ δώσωσι βαρύτητα εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῶν λόγους.

Καθὼς αἱ ἑλαροι, ὅσον προβαίνουσιν εἰς τὴν ἡλικίαν τοσαῦτον περισσοτέρας διακλαδώσεις λαμβάνουσι τὰ κέρατα αὐτῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ αἱ γυναῖκες ὅσῳ γηράσκουσι τοσαῦτον περισσύτερον γίνονται φλύαροι. Ὁ σύζυγος συνειθίζει ἐπὶ τέλους εἰς τὰς φλυαρίας τῆς γυναικὸς τῆς, ὡς ὁ μυλωθρὸς συνειθίζει εἰς τὸν κρότον τοῦ μύλου του· πλὴν πῶς νὰ καταστρέψῃ τις τοὺς σκώληκας, οἵτινες πολλάκις καθίστανται εἰς τὰ πλεῖστα τρομερώτεροι καὶ αὐτῶν τῶν κυμάτων καὶ αὐτῶν τῶν τηλεβόλων; Βάρβαρον καὶ ἀπάνθρωπον εἶναι νὰ ἐκκόψῃ τις τὴν γλῶσσαν καὶ νὰ στείλῃ τὴν γυναῖκα εἰς τὴν Σιβηρίαν, ὡς ἐπαθε τοῦτο ἡ ὡραία Ῥωσσις Β... Ἡ κυρία αὕτη ἐ-

(*) Παρατηρητέον ὅτι ὁ ἀστεῖος Γερμανὸς συγγραφεὺς καταφίρεται συστηματικῶς κατὰ τῶν Γάλλων ἅμα ὡς εὐρὴ τὴν ἐλαχίστην εὐκαιρίαν.

πέστρεψεν ἐκ τῆς ἐξορίας, καὶ ἡ μεγάλη τῆς λύπης ἦτο ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ φλυαρῇ πλέον. Ὁ πνευματικός τῆς τὴν παρηγόρησε, συμβουλεύσας αὐτὴν νὰ κάμῃ τάξιμον σιωπῆς. Ἡμεῖς ἄς εἰπώμεν τὸ τοῦ Κικέρωνος· «Ἡ συνειδήσις μου μοὶ εἶναι πολυτιμότερα πάσης φλυαρίας τῶν ἀνθρώπων, * καὶ ἄς ἐξακολουθήσωμεν τὴν πορείαν ἡμῶν ὡς ὁ δίκαιος ἢ ὡς ἡ σελήνη, ἥτις μὲ ὅλα τὰ γαυγίσματα τῶν σκύλων πορεύεται τὴν ὁδὸν τῆς καὶ μᾶς τέρπει, καὶ τὰς νύκτας μας φωτίζει. «Ὅσάκις σὲ κεντήσῃ γλῶσσα συσκοφάντου, λέγε πρὸς παρηγορίαν σου· Οἱ σφῆκες τοὺς καλλιτέρους τῶν καρπῶν δάχνουσιν.»

Ὁ Μωάμεθ εὗρεν ἐν τῷ ἐβδόμῳ καὶ τελευταίῳ οὐρανῷ τέρας μεγαλειότερον τῆς ἐπιγείου σφαίρας μας, ἔχον ἐβδομήκοντα χιλιάδας κεφαλῶν, ὧν ἐκάστη εἶχεν ἐβδομήκοντα χιλιάδας προσώπων, ἕκαστον προσώπον εἶχεν ἐβδομήκοντα χιλιάδας στομάτων, ἕκαστον στόμα ἐβδομήκοντα χιλιάδας γλωσσῶν, αἵτινες ταῦτοχρόνως καὶ ἀδιακόπως ἐλάλουν ἐβδομήκοντα χιλιάδας διαλέκτων. Ἀπέναντι τοῦ οὐρανοῦ τούτου τέρατος ὑποχωρεῖ βεβαίως καὶ ὁ μεγαλειότερος τῶν φλυάρων. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἦτο εὐγενέστερος πρὸς τὰς κυρίας παρ' ὅτι συνήθως πιστεύεται· διότι τὴν φλυαρίαν ἀπηγόρευσε μόνον ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας. Εἶναι δίκαιον λοιπὸν, ἐρωτῶμεν, νὰ μὴ ἀρκῶνται αἱ γυναῖκες εἰς τὰς ἐσπερινὰς συναναστροφάς, ἀλλὰ νὰ τρέχωσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ μόνῃν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς φλυαρίας, καὶ νὰ λέγωσιν ὅτι ἡ θρησκεία τὰς ὁδηγεῖ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ;

Πάντες σχεδὸν οἱ πολλὰ ἠξεύροντες λαλοῦσιν ὀλίγα καὶ οἱ ὀλίγα ἠξεύροντες λαλοῦσι πολλὰ. Φυσικὸν εἶναι ὁ ἀπαίδευτος νὰ θεωρῇ πᾶν ὅ,τι γνωρίζει σπουδαῖον καὶ νὰ θέλῃ νὰ τὸ διηγητῇ εἰς ἄλλους καὶ μάλιστα ὅταν ᾖ μυστικόν. Οἱ σοφοὶ περὶ πλείστων ἀντικειμένων ἢ ἔχουσι νὰ εἰπῶσι πολλὰ ἢ τίποτε καὶ σιωπῶσιν. Ὑπάρχει σιωπὴ τῆς βλακείας καὶ σιωπὴ τῆς σοφίας. Γυνή, ἥτις δὲν ὁμιλεῖ, εἶναι συνήθως βλάξ· εἰς τοὺς ἄνδρας συμβαίνει πολλάκις τὸ ἐναντίον. Ἐὰν ἡ ὄρνις ἠδύνατο νὰ σιωπᾷ, λέγουσιν οἱ Ἱταλοὶ, ἤθελε κρατεῖ τὸ ὦν τῆς. Ἡ σιωπὴ εἶναι ἐν ἐκ τῶν πρώτων σχημάτων τῆς ῥητορικῆς. Φλύαροι, καὶ μάλιστα ὅσοι δὲν εἶναι εἰς κατὰστασιν νὰ κρατῶσι τὰ ἴδια αὐτῶν μυστικά, πρέπει νὰ ὑπανδρεύωγται, διὰ νὰ δύνανται νὰ φλυαρῶσι καὶ νὰ λέγωσι τὰ μυστικά των ἀκινδύνως. Βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ ἄνδρες κρατοῦσι καλλίτερον τὰ ξένα μυστικά, αἱ δὲ γυναῖκες τὰ ἰδικά των. Γνωρίζομεν ὅτι ὁ φλύαρος Σάγχο Πάγχας ἔχαιρε παρὰ τῇ Αὐλῇ περισσοτέραν εὐνοίαν ἢ ὁ κερὶός του· πολλοὶ πολλάκις προσκαλοῦνται εἰς γεύματα μόνον χάριν τῆς φλυαρίας των.

Οἱ Γερμανοὶ ἔχουσι τὸ ἐξῆς γνωμικόν· «Τὸ ἀγγεῖον γνωρίζεται ἐκ τοῦ ἡχοῦ, τὸ πτηνὸν ἐκ τοῦ ἁσματος

ὁ ὄνος ἐκ τῶν ὠτίων καὶ ὁ βλάξ ἐκ τῶν λόγων.» Τὸ πολλὰ καὶ καλῶς λαλεῖν εἶναι προτέρημα τοῦ μορφωμένου ἀνθρώπου· ὀλίγα καὶ καλῶς λαλεῖν εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ σοφοῦ· πολλὰ καὶ κακῶς λαλεῖν εἶναι ἡ μανία τῶν δοκησισόφων καὶ τῶν φλυάρων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν· ὀλίγα τέλος καὶ κακῶς λαλεῖν εἶναι ἴδιον τοῦ εὐήθους, ὅστις καλλίτερον θὰ ἐπραττεν ἂν ἐσιώπα ἐντελῶς.

Ἦραϊον σύμβολον τοῦ φλυάρου εἶναι ἡ κράξ (καρκαῶσα)· ἐστὶ ὠραιότερον ὁ τέττιξ (ἰταλιττὶ cicala). Ὅθεν καὶ οἱ Ἱτατοὶ λέγουσι τὴν φλυαρίαν cicalata, τρόπον τινὰ τεττιγισμόν. Τὸ καταλληλότερον ἐπίγραμμα τοῦ φλυάρου εἶναι τὸ λατινικὸν *desiit loqui* (ἐπαυσε νὰ φλυαρῇ). Ὁ φλύαρος ὁμοιάζει τὸ ὠρολόγιον τὸ ὁποῖον χορδισθὲν ἐξακολουθεῖ νὰ σημαίνει, ἀδιαφοροῦν ἐντελῶς ἂν ἀκριβῶς ἢ ὅχι ἀναγγέλλει τὴν ὥραν. Εὐγενέστερον εἶναι κατὰ τοῦτο τὸ ὠρολόγιον τοῦ ἡλίου, διότι ὁσάκις δὲν ἐλέπη καθαρά προτιμᾷ νὰ μὴ δεικνύῃ τὰς ὥρας παρὰ νὰ τὰς δεικνύῃ ἐσφαλμένως.

Οἱ συκοφάνται δὲ ὁμοιάζουσι τοὺς σφῆκες, οἵτινες ὁσῶ τοὺς κυνηγεῖ τις τοσούτω θρασύτεροι γίνονται. Εὐχαρίστως θὰ ἐδίδον ἐγὼ ὅλους τοὺς λόγους τῶν ἱεροκηρύκων κατὰ τὰς ἐορτάς τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Πάσχα, τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς Πεντηκοστῆς περὶ ἁγίας Τριάδος, περὶ Ἀναστάσεως κ.τ.λ. ἀντὶ ὀλίγων τινῶν διδασκῶν κατὰ τοῦ φρικώδους ἐλαττώματος τῆς συκοφαντίας.

Ἡ τέχνη τοῦ σιωπᾶν εἶναι πολυτιμότερα καὶ δυσκολωτέρα τῆς τέχνης τοῦ λαλεῖν· καὶ δικαίως ἐσέβοντο οἱ ἀρχαῖοι τὸν Ἀρποκράτην μὲ τὸν Δείκτην ἐπὶ τοῦ στόματος ὡς θεότητα. Ὁ Ἀρποκράτης εἶναι διὰ τὴν ἡσυχίαν τοῦ βίου ὅ,τι ὁ Ἱπποκράτης διὰ τὴν ὑγίαν τοῦ σώματος. Ἀλλ' εἰς μόνος δάκτυλος ἐπὶ τοῦ στόματος δὲν ἀρκεῖ· πολλοὶ χρῆζουσιν πέπλου καλύπτοντος ὁλόκληρον τὸ πρόσωπόν των, διότι τὰ σχήματα, τὰ βλέμματα καὶ αἱ κινήσεις των φλυαροῦσιν ὅσον καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ φλυάρου. Ἐν εἶδος φλυαρίας εἶναι ἀναγκαιότατον παρὰ τῷ μεγάλῳ κόσμῳ, τὸ λαλεῖν δηλαδὴ περὶ οὐτιδανῶν πραγμάτων μὲ χάριν· σπουδαιοτάτη δὲ εἶναι ἡ τέχνη αὕτη ἐν μικτῇ συναναστροφῇ, ἢ παρὰ τὴν τράπεζαν τῶν πλουσίων ἢ καὶ ἀπέναντι ἀνθρώπων, πρὸς τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ὁμιλῇ τις διὰ νὰ μὴ φαίνεται ἀδιάκριτος. Οἱ Γάλλοι ὀνομάζουσι τοῦτο *faire les frais de la conversation* (φέρειν τὴν δαπάνην τῆς συναναστροφῆς). Ὁ Πυθαγόρας ἐδίδασκε τὴν ἐπιστήμην τῆς σιωπῆς, ἀπηγόρευε τὴν ἄλλον χελιδόνα ἐν ταῖς οἰκίαις, ἐδείκνυε συμπάθειαν πρὸς τοὺς ἀφώνους ἰχθῦς καὶ ὠνόμαζε τὴν σιωπὴν τὸν θεμέλιον λίθον τοῦ ναοῦ τῆς φιλοσοφίας. Οἱ μοναχοὶ ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα τοῦ Πυθαγόρου.

Ὁ Γουλιέλμος τῶν κάτω Χωρῶν ζῇ ἐν τῇ ἱστορίᾳ

ὑπὸ τὸ ἐπιθετὸν τοῦ Σιωπηλοῦ. Ὁ ἱξιόλογος Πάπας Κλήμης ΙΔ' ἐκαλεῖτο *Silentio*. Ὁ Θουγούτ, ὁ Πέττ τῆς Αὐστρίας, σιωπηλῶς παρέδιδεν εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ τὴν ἐργασίαν των, καὶ σιωπηλῶς κλίνων μόνον τὴν κεφαλὴν παρελάμβανε τὰ ἐγγράφα τῆς ὑπηρεσίας.

Ὁ λόγος εἶναι γυνή, τὸ ἔργον ἀνὴρ. Τὸ σιωπᾶν δύνασθαι ἐμφαίνει δύναμιν, τὸ σιωπᾶν θέλειν συγκατάδασιν, τὸ σιωπᾶν ὀφείλειν γνῶσιν τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς. Ἀνάγκη πολλάκις παρουσιάζεται νὰ μεταχειρισθῇ τις τὸ ὁμηρικὸν «Ἐρκος ὀδόντων.» «Εἰς κεκλεισμένον στόμα δὲν εἰσέρχεται μυῖα,» λέγουσιν οἱ Ἰσπανοί, καὶ ὁ ἀρχαῖος Σιμωνίδης εἶπε· «Πολλὰκις μετεμελήθην ὅτι ὠμίλησα, οὐδέποτε ὁμῶς ὅτι ἐσιώπησα.» Ὁ ἱατρὸς Ἱπποκράτης λέγει· «Ἡ σιωπὴ δὲν φέρει δόξαν.» Οἱ ῥήτορες τῆς ἀρχαιότητος ἐκέρδαινον πολλὰ χρήματα διὰ τῶν λόγων των. Ὁ ἐχέμυθος σπανίως αἰσθάνεται ὅτι εἶναι τοιοῦτος. Πλείστοι ἄνθρωποι ἤθελον χαίρει ὑπόληψιν ἂν ἐγνώριζον τὴν τέχνην τοῦ σιωπᾶν· καὶ καθὼς διδάσκεται ἐν τοῖς σχολείοις ἡ ῥητορικὴ ἔπρεπε νὰ διδάσκεται καὶ ἡ σιωπὴ.

Εὐκόλον εἶναι νὰ λαλῇ τις διὰ τῆς σιωπῆς. Τοῦτο γνωρίζουσι πολλοὶ ἱεροκλήρυκες, οἵτινες αἰφνης διακόπτουσι τὸν λόγον, ἅμα ὡς ἰδῶσι τινὰς τῶν ἀκροατῶν κοιμωμένους ἢ συνδιαλεγομένους καὶ μὴ προσέχοντας. Καὶ οἱ λαοὶ ἔμαθον τὴν μεγάλην ταύτην τέχνην. Μεγαλειτέρον μάθημα πρὸς τοὺς ἡγεμόνας εἶναι ἡ σιωπὴ τῶν λαῶν ἢ αἱ κραυγαὶ αὐτῶν. «Ζήτω ὁ βασιλεὺς!» Πολλῶν ἡ πολιτικὴ περιορίζεται εἰς τὸ νὰ σιωπῶσιν ὑποκειμένους καὶ οὗτοι θεωροῦνται φιλόσοφοι, ἐν ᾧ ἡ ἀπάντησις ἤθελεν εὐκόλως προθῶσει τὴν ἀνοησίαν των. «Ἀρκετὰ ἡξεύρει ὁ μηδὲν ἡξεύρων, ὅταν ἡξεύρῃ νὰ σιωπᾷ,» λέγουσιν οἱ Ἰταλοί. Ὑπάρχουσιν ἄλλοι πάλιν, οἵτινες τὰ πάντα πράττουσι μὲ τὴν μεγαλειτέραν μυστικότητα. «Ὅταν τοὺς ἐρωτήσῃ τις· «Πῶς ἔχετε;» ἀπαντῶσι· «Στ! Στ! διατί τόσο δύνατά;» Οἱ τοιοῦτοι διεγούνται ὡς μυστικά, πράγματα τὰ ὅποια ἀκωλύτως ἠδύναντο νὰ διαλαλῶσιν ἐν πλήρει ἀγορᾷ. Οὕτω φίλος μου μυστικοσύμβουλος μοι εἶπε ποτε μὲ τὴν μεγαλειτέραν μυστικότητα περιστατικόν τι, τὸ ὅποιον ἐγὼ πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος εἶχον ἀναγνώσει εἰς τὰς ἐφημερίδας. Οἱ Γερμανοὶ ἀπέδειξαν διὰ τοῦ ἀπείρου πλήθους τῶν μυστικοσυμβούλων, ὅτι ἐννοοῦσι τὴν μεγάλην σημασίαν τῆς σιωπῆς. Οἱ Γάλλοι τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ διὰ τῆς φλυαρίας των παρενοχλοῦντας τοὺς θεατὰς ἀποπέμπουσι διὰ τοῦ ἐκφραστικωτάτου *à la porte!* (ἔξω!)

Ἐν μέσῳ φλυάρων μανθάνομεν τὴν τέχνην τοῦ σιωπᾶν, καθὼς ἐν μέσῳ θαναύσων καὶ ἀγροίκων ἀνθρώπων ἐκτιμῶμεν μάλιστα τὴν εὐγένειαν. Ὁ ἐννοῶν τὸ πολῦτιμον τοῦ χρόνου οὐδέποτε γίνεται φλύαρος.

Τὸ παρελθὸν δὲν ἐπανέρχεται, τὸ μέλλον εἶναι ἀγνωστόν, ἡ παρούσα μόνον στιγμή μᾶς ἀνήκει, καὶ ὁμῶς καὶ «ἡ στιγμή, καθ' ἣν ὁμιλῶ, εἶναι ἤδη μακρὰν ἐμοῦ,» λέγουσιν οἱ Γάλλοι.

Ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν οἱ Γάλλοι εἶναι μεγαλειτέροι φλύαροι. Τοὺς Γερμανοὺς συγκαλεῖ ὁ οἶνος καὶ ὁ ζυθος, τοὺς Ἰταλοὺς ἡ μουσικὴ, τὸ θεάτρον ἡ ἐκκλησία, καὶ τοὺς Γάλλους ἡ ἀνάγκη τοῦ φλυαρεῖν (*le besoin de causer*). Οὐδεὶς τηρεῖ εὐκολώτερον σιωπὴν ἢ ὁ Ἄγγλος· καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κοινοβουλίῳ σιωπῶσιν οἱ Ἄγγλοι. Ὑπῆρξαν σιωπηλοὶ βουλευταὶ, οἵτινες ἐπὶ εἴκοσι κατὰ συνέχειαν ἔτη συνεδρίασεν χωρὶς νὰ εἰπώσῃ τι. Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν οἱ τοιοῦτοι βουλευταὶ ζητήσωσι τὸν λόγον, συγκινεῖται σύμπασα ἡ βουλὴ. Τοιοῦτά τι συνέβη καὶ ὅτε ἀξιότιμόν τι μέλος τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου ζητήσαν τὸν λόγον εἶπε· «Κύριοι, πρὸ τριῶν ἡδὴ ἡμερῶν εἶναι τεθραυσμένη ὕελος τοῦ παραθύρου, παρὰ τὸ ὅποιον κάθημαι· πρὸ τριῶν ἡδὴ ἡμερῶν κινδυνεύω χάριν τῆς πατρίδος νὰ προσβληθῶ ὑπὸ τρομεριωτάτου βρυματισμοῦ. Παρακαλῶ, Κύριοι, νὰ λάβητε ἄνευ ἀναβολῆς ὑπὸ ὥριμον σκέψιν τὴν σπουδαίαν ταύτην ὑπόθεσιν.» Καὶ ἐν Γερμανίᾳ καὶ πανταχοῦ ὅπου εἶναι βουλαὶ ὑπάρχουσι τοιοῦτου εἶδους βουλευταὶ, ὧν τὸ λεξικὸν δὲν περιέχει εἰμὴ μόνον τὰς δύο ταύτας λέξεις· Ναι καὶ Ὀχι. Ἐκφραστικώτατος εἶναι ὁ ἐξῆς λόγος τοῦ περιωνύμου ῥήτορος Μιραβώ· «Ἐνάγω τὴν σιωπὴν τοῦ Ἀββᾶ Sieyes ὡς ἐθνικὸν δυστύχημα.»

Κατὰ τὸ ἀθάνατον ποίημα τοῦ Ἀριόστου, ἡ σιωπὴ ἀπὸ τῆς σχολῆς τοῦ Πυθαγόρου κατέφυγεν εἰς τὰ κελλία τῶν μοναχῶν, καὶ ἔπειτα εἰς τοὺς ἐρωτολήπτους, εἰς τοὺς ληστὰς, τοὺς φονεῖς, τοὺς ἀπατεῶνας καὶ τοὺς προδότας. Ἦδη δὲ δὲν εὐρίσκεται ἡ σιωπὴ εἰμὴ εἰς τὸ σπῆλαιον τοῦ ὕπνου, καὶ τοῦτο πάλιν ὄχι πάντοτε, διότι πολλοὶ φλυαροῦσι καὶ καθ' ὕπνον. Ὁ φλύαρος ἀποδεικνύει ψευδόμενον τὸ ῥητόν· «Ὁ ἀποθανὼν ἐτελείωσεν νὰ μάθῃ,» διότι αὐτὸς μετὰ θάνατον μόνον μανθάνει νὰ σιωπᾷ. Ἡ κυρία κατοικία δὲν εἶναι παρὰ τοὺς γραμμασώνους, ἀλλὰ μόνον ἐν τῷ νεκρικῷ θαλάμῳ, ἐνίστα δὲ καὶ εἰς τὸ ἐρημον σπουδαστήριον τοῦ φιλοσόφου. Ὅθεν καταλληλοτάτη εἰκὼν πρὸς διακόσμησιν τοιοῦτου σπουδαστηρίου εἶναι ἡ ὥρτια χαλκογραφία τῆς περιφήμου εἰκόνης τῆς σιωπῆς τοῦ Ἰταλοῦ ζωγράφου Καραβαγγίου. «Ὡ σιωπὴ, τὰ ἐπιγράμματά σου εἶναι ἀνώτερα τῶν εὐφραστάτων λόγων. Σὺ διασώζεις τὴν τιμὴν τῶν γυναικῶν· διὰ σοῦ καὶ οἱ εὐήθεις φαίνονται πνευματώδεις.»

Καταπαύομεν ἐνταῦθα τὸν λόγον διὰ τοῦ ἐξῆς ἀρχαίου γερμανικοῦ παραγγέλματος· «Θές χαλινὸν εἰς τὴν γλῶσσάν σου, εἰς τὴν κοιλίαν σου καὶ εἰς τὴν αἰδῶ.»